

**Voorlichtings-
bijeenkomst
'Behandel-
wensen'**

Toolkit

Colofon:

Manon Bleumink - Huisarts Zwolle

Héline van Vuuren – Programmamanager Medrie Regio Zwolle

www.medrie.nl

Uitgave: Januari 2024

Inhoud

Inleiding.....	4
1. Draaiboek	6
2. Voorbeeldbegroting	9
3. Bijlagen.....	10
Bijlage 1: voorbeeld uitnodigingsbrief	11
Bijlage 2: Wilsverklaringen.....	12
Bijlage 3: Voorbeeld presentatie.....	17

Inleiding

Proactieve zorgplanning is essentieel in de zorg en ondersteuning van (kwetsbare) ouderen. De huisartsenpraktijk speelt een belangrijke rol in het bespreken en vastleggen van wensen rondom het levenseinde. Het organiseren van een collectieve voorlichtingsbijeenkomst over levenseindevragen vanuit de huisartsenpraktijk zorgt voor het bevorderen van de bewustwording bij ouderen om na te denken over hun behandelwensen én helpt de huisarts om zo effectief mogelijk kwaliteit van zorg te bereiken. Op deze manier krijgen de patiënten de zorg die zij wensen en denken zij hierover na voordat ze door een acuut ziekbed daartoe gedwongen worden.

Ouderen boven de 65 jaar worden persoonlijk uitgenodigd. Tijdens deze voorlichting krijgen zij alle informatie over het belang van proactieve zorgplanning, de opties die er zijn, hoe en wanneer je dit moet vastleggen en wat je moet delen met je naaste.

Effecten

De effecten van deze interventie zijn merkbaar op verschillende terreinen:

Voor de praktijk:

- De huisarts wint tijd door eenmalig een grote doelgroep te informeren.
- Door deze voorlichting kan de huisarts sturen in wanneer ouderen wel/niet op het spreekuur moeten komen om hun wensen te bespreken en kan handreikingen geven hoe ze hun wensen kenbaar kunnen maken. Dit beperkt het aantal onnodige consulten en levert zo meer tijd op voor andere zaken.
- De patiënt tevredenheid neemt toe: huisarts toont betrokkenheid door zijn patiënten uit te nodigen. In de voorlichting kan de huisarts benoemen wat voor hem belangrijk is om te weten van zijn patiënten. Tevens kan de avond worden gebruikt door als huisarts te benoemen dat de werkdruk toeneemt, waardoor patiënten begrip krijgen en bewust worden van hun invloed om die werkdruk beheersbaar te houden (bijv. door het advies over wanneer wel/niet op consult komen of het op welke wijze vastleggen van wensen op te volgen)
- De huisarts kan de vastgelegde wensen uitwisselen met andere zorgverleners.
- Door als huisartsenpraktijk samen deze avond te organiseren, neemt het teamgevoel in de praktijk toe.
- Vanaf 2024 kan de prestatie Behandelwensgesprekken worden gedeclareerd. Door de voorlichtingsavond is veel voorbereidend werk al gedaan en kunnen gesprekken sneller worden afgehandeld. De onlangs ingestemde **RIZA-registratie** kan ook direct worden toegepast bij de nieuwe behandelwensen.
- Onnodige zorg en zorgkosten kunnen worden voorkomen.

Voor de oudere patiënt en eventuele naasten:

- De patiënt krijgt alle benodigde informatie om tot gedegen keuze te komen
- Denkt goed na over behandelwensen voordat hij/zij hiertoe door een acuut ziekbed wordt gedwongen.

- Heeft de mogelijkheid om naasten mee te nemen naar deze bijeenkomst om dit – soms lastige onderwerp – bespreekbaar te maken
- Bewustwording bij naasten neemt toe om het gesprek over het levenseinde na te gaan en essentiële zaken te regelen waardoor ad hoc/crisis voorkomen kan worden.

In deze toolkit staan voorbeeldmaterialen en hulpmiddelen om als praktijk een voorlichting te organiseren.

1. Draaiboek

Datum en tijd voorlichtingsbijeenkomst	
Leden werkgroep	
Andere betrokkenen	

Actie	Wie	Afgerond
Vorbereiding		
8 weken van te voren		
Locatie zoeken		
Doelgroep bepalen		
Sprekers bepalen en uitnodigen		
Overige praktijkmedewerkers betrekken		
8 - 6 weken van te voren		
Locatie reserveren <ul style="list-style-type: none"> • Verwacht aantal personen • Flipover • Beamer/scherm • Microfoon • Internetverbinding • Garderobe/kapstok • Zaalindeling Catering afspreken <ul style="list-style-type: none"> • Koffie/thee met koekje bij ontvangst en in pauze • Water voor sprekers 		
6 - 4 weken van te voren		
Uitnodiging maken en versturen (zie voorbeeld bijlage 1) <ul style="list-style-type: none"> • Zo mogelijk per mail, anders per post 		
Bekendheid genereren via website of wachtkamerscherf		
Informatiemateriaal bestellen of printen		

<ul style="list-style-type: none"> • Brochure 'Praat op tijd over uw levenseinde' Praat op tijd over je levenseinde (patientenfederatie.nl) • Handout presentatie met extra informatie • Wilsverklaring (2 verschillende, voorbeelden in bijlage 2) 		
<p>Aanmeldingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deelnemerslijst maken • Lijst bijhouden 		
<p>Bijpraten sprekers (tijdsduur, inhoud, etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 		
4 - 2 weken van te voren		
<p>Presentatie maken/aanpassen (voorbeeld in bijlage 3) en op laptop zetten</p>		
1 week van te voren		
<p>Definitieve aantallen deelnemers doorgeven aan locatie ivm zaalopstelling en catering</p>		
<p>Check informatiematerialen en presentaties klaar/ontvangen</p>		
<p>Informatiesetjes maken (bijv. wilsverklaringen (2), hand out powerpoint, brochure)</p>		
<p>Snoeren/stekkers etc. klaarleggen</p>		
<p>Pennen/papier/schrijfblokjes/tape</p>		
<p>Bloemen sprekers bestellen</p>		
<p>Bordjes gereserveerd maken</p>		
Dag zelf		
<p>Bloemen ophalen</p>		
<p>Tas met benodigdheden meenemen</p>		
<p>Laptop opladen en meenemen</p>		
<p>Informatiemateriaal meenemen</p>		
<p>Deelnemerslijst printen en meenemen</p>		
Informatiebijeenkomst		
<p>Anderhalf uur van te voren aanwezig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aansluiten laptop • Checken presentatie en geluid • Checken zaalindeling • Checken catering 		

<ul style="list-style-type: none"> • Ontvangst/registratietafel inrichten • Klarleggen informatiematerialen 		
Ontvangst deelnemers		
Programma (zie powerpoint, bijlage 3) <ul style="list-style-type: none"> • Welkom/inleiding • Presentatie • Vragen stellen • Pauze • Presentatie • Vragen stellen • Afsluiting 		

2. Voorbeeldbegroting

Voor een avond kan worden uitgegaan van onderstaande voorbeeldbegroting.

Hierbij is uitgegaan van de volgende tarieven:

- Huisarts - €100,-
- POH / Praktijkmanager - €58,-
- Doktersassistent - €38,-

In dit voorbeeld is uitgegaan van een groep van plm. 150 ouderen. De kosten kunnen variëren bij een andere samenstelling, maar de uren zullen grotendeels gelijk blijven.

Vorbereidingstijd:	
▪ voor huisarts 4 uur per avond (materiaal is beschikbaar)	400,00
▪ assistentes: 4 uur (brieven versturen/opgave noteren/avond regelen)	144,00
▪ Praktijkmanager/POH 2 uur	116,00
Personeel tijdens de avond: 3 uur	
▪ Huisarts:	300,00
▪ 2 assistentes + 2 POH's (vrij om anders in te vullen)	600,00
○ Locatie (afhankelijk van opkomst)	500,00
○ Catering	100,00
○ Materiaal (formulieren, folders,brieven etc):	600,00
TOTAAL per avond:	2760,00 euro

3. Bijlagen

Bijlage 1: voorbeeld uitnodigingsbrief

Bijlage 2: wilsverklaringen

Bijlage 3: voorbeeld presentatie

Bijlage 1: voorbeeld uitnodigingsbrief

Geachte heer/mevrouw,

Met deze brief wil ik u graag uitnodigen voor een informatieavond die gaat over uw wensen in de laatste levensfase.

Denken en praten over doodgaan vinden veel mensen niet makkelijk. Voor uzelf en de mensen om u heen is het vaak een moeilijk onderwerp om over te beginnen. Toch is het belangrijk om te praten over uw levenseinde en uw voorkeuren kenbaar te maken.

Het kan zijn dat u een ziekte heeft en niet beter kunt worden of dat u nog maar een paar maanden of jaren te leven heeft. Daarbij kan het zijn dat u mogelijk uitkijkt naar het einde. U kunt ook vragen hebben over een wilsverklaring of misschien wilt u weten wat uw huisarts vindt van euthanasie. Veel van dit soort vragen komen bij de huisarts op het spreekuur aan bod.

Het kan ook zijn dat u nog niet bezig bent met uw levenseinde. U kunt het beste nadenken en praten over uw wensen en verwachtingen voordat u (ernstige) klachten krijgt door ouderdom of ziekte. Dan is er genoeg tijd, rust en energie om na te denken en door te praten. Dit geeft uw naasten belangrijke informatie over uw wensen.

Vanwege de toename van vragen over het levenseinde tijdens het spreekuur, hebben wij als praktijk besloten hierover een informatie avond te organiseren. Dokter Bleumink zal die avond een presentatie geven, er zijn voorbeelden van wilsverklaringen aanwezig en er is ruimte voor het stellen van vragen.

Datum: **DATUM**
Tijd: **TIJD**
Locatie: **LOCATIE**

U kunt zich opgeven voor deze avond via: **E-MAILADRES** of door het inleveren van onderstaand aanmeldstrookje. Het kan prettig zijn om iemand mee te nemen die dicht bij u staat. Wilt u doorgeven met hoeveel personen u komt?

Met vriendelijke groet,

ONDERTEKENING

Aanmeldstrook informatiebijeenkomst **DATUM**

Naam:
Adres:
Geboorte datum:
Aantal personen:

Bijlage 2: Wilsverklaringen

Schriftelijke Wilsverklaring

Wel / Niet reanimeren

Behandelbeperking

Ondergetekende verklaart in het bijzijn van onderstaande getuige het volgende.

Na grondige overweging, uit vrije wil en in het bezit van mijn volle verstand verklaar ik dat:

1. wanneer ik op enig moment door ziekte, ongeval of welke oorzaak dan ook in een lichamelijke of geestelijke toestand kom te verkeren, waaruit voor mij geen herstel tot een redelijke levensstaat te verwachten is,
 - a. ik niet gereanimeerd wil worden,
 - b. ik geen levensverlengende handelingen wil ondergaan zoals beademing, infusen, sondevoeding,
 - c. de behandeling uitsluitend gericht moet zijn op verlichting van mijn lijden met inzet van alle palliatieve mogelijkheden.

2. indien ik in een toestand als bedoeld onder 1 bij voldoende bewustzijn ben, de behandelende arts van mij een bevestiging van deze verklaring moet vragen. In het geval ik geestelijk of lichamenlijk niet in staat ben aan zodanig overleg deel te nemen, moet deze verklaring als mijn laatste en uitdrukkelijke wens worden opgevat.

Datum:

Naam:

Adres:

Handtekening:

Getuige

Naam:

Adres:

Handtekening:

Een afschrift van deze verklaring heb ik overhandigd aan mijn wettelijke gemachtigde.

Een afschrift van deze verklaring heb ik overhandigd aan mijn huisarts.

Schriftelijke wilsverklaring

Levenstestament of euthanasieverklaring

(1) Levenstestament of euthanasieverklaring van

Naam: _____

Geboortedatum en – plaats: _____

Na grondige overweging, uit vrije wil en in het bezit van mijn volle verstand, verklaar ik het volgende:

1. Wanneer ik door welke oorzaak dan ook in een toestand kom te verkeren waarin ik lichamelijk of geestelijk ondraaglijk en uitzichtloos lijd, verzoek ik de behandelende arts uitdrukkelijk mij de middelen te verstrekken die nodig zijn om zelf mijn leven te beëindigen en als ik daartoe niet in staat ben euthanasie op mij toe te passen.
2. Wanneer dit niet mogelijk is, onthoud ik uitdrukkelijk toestemming voor elke levensverlengende medische handeling, zoals toediening van vocht en voedsel, medicijnen, reanimatie en sondevoeding, behalve die handelingen die fysieke en geestelijke ongemakken verlichten (palliatieve zorg).

Datum en plaats: _____

Handtekening

Getekende kopieën van dit formulier zijn bij:

Gevolmachtigden: _____

Arts: _____

Conform art. 450 van boek 7 Burgerlijk Wetboek

Voor verrichtingen ter uitvoering van de behandelovereenkomst is de toestemming van de patiënt vereist. In het geval waarin een patiënt van 16 jaren of ouder niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, worden door de hulpverlener en een persoon als bedoeld in de leden 2 of 3 van art 465 [opmerking: dat zijn de vertegenwoordigers van de patiënt] de kennelijke opvattingen van de patiënt, geuit in schriftelijke vorm toen deze tot bedoelde redelijke waardering nog in staat was en inhoudende een weigering van toestemming als bedoeld in lid 1, opgevolgd. De hulpverlener kan alleen hiervan afwijken als hij daartoe gegronde redenen aanwezig acht.

(2) Volmacht

Naam volmachtgever: _____

Geboortedatum en – plaats: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Om te bevorderen dat mijn wilsverklaring, omtrent medische besluitvormingen en/of beslissingen, zal worden nageleefd wanneer ik zelf niet, of niet meer voldoende, in staat ben mij helder en consistent te uiten stel ik hierbij onderstaande personen aan als mijn gevolmachtigde(n):

Naam: _____

Naam: _____

Geboorteplaats en datum: _____

Geboorteplaats en datum: _____

Adres: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Postcode en woonplaats: _____

Telefoonnummer: _____

Telefoonnummer: _____

Plaats en datum: _____

Handtekening volmachtgever:

(3) Een behandelverbod annex niet reanimeren verklaring

Wanneer ik uitzichtloos lijd en/of er is geen uitzicht op een leven dat naar mijn inzicht waardig genoemd kan worden, maar eerder ontluisterend, dan onthoud ik uitdrukkelijk toestemming voor elke levensverlengende medische handeling, zoals toediening van vocht en voedsel, medicijnen, reanimatie en sondevoeding, behalve die handelingen die fysieke en geestelijke ongemakken verlichten (palliatieve zorg).

Naam: _____

Geboortedatum en –plaats: _____

Plaats, datum: _____

Handtekening:

Dit behandelverbod is gebaseerd op de Wet op de Geneeskundige Behandelovereenkomst.

(5) Laatste wensen

naam: _____

geboortedatum en -plaats: _____

adres: _____

postcode en woonplaats: _____

telefoonnummer(s): _____

Alles wat hieronder is vermeld heb ik zelf opgeschreven of is met mijn uitdrukkelijke goedkeuring opgeschreven.

Handtekening:

Datum: _____

De lijst met namen en adressen van mensen die van mijn overlijden in kennis behoren te worden gesteld is te vinden:

Ik bezit wel/geen donorcodicil

Ik heb wel/geen gevolmachtigde

Ik schreef wel/geen afscheidsbrieven

De polis van mijn uitvaartverzekering bevindt zich: _____

Naam en adres uitvaartondernemer: _____

Begraven of cremieren

Naam en adres van personen die ik heb gemachtigd voor financiële handelingen (giro- en/of bankmachtiging): _____

De bescheiden voeg ik hierbij of zijn te vinden: _____

Bijlage 3: Voorbeeld presentatie

Zie apart toegevoegde bijlage